

Fredericia, den 15. november 2024

Høringssvar på: "Udkast til ændring af bekendtgørelse om indsatsplaner (indsatsplanbekendtgørelsen)"

1 Indledning, opsummering, konklusion

1.1 Indledning

Tak for muligheden for at komme med høringssvar på: "*Udkast til bekendtgørelse om konditionalitet og social konditionalitet for 2025*", jeres J.nr. 24-11-000044 (link: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/69206>).

1.2 Konklusion

Manglende erhvervsøkonomisk konsekvensberegning i relation til indførelse af skærpede GLM 10-krav på nationalt plan.

Der bør maksimalt indføres en lempelig sanktionering af evt. Overtrædelse af ny social konditionalitet, særligt da der kan blive tale om "dobbelts straf".

Styrelsen opfordres til at sende vejledning om social konditionalitet i høring samtidigt med bekendtgørelsen.

1.3 Opsummering

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) (Fhv. Landbrugsstyrelsen) sendte den 18. oktober 2024 udkast til bekendtgørelse om konditionalitet og social konditionalitet for 2025 i offentlig høring.

Bekendtgørelsen ændrer i bedriftsbegrebet i forhold til den gældende bekendtgørelse om konditionalitet for 2024¹.

Med en udvidelse af bedriftsbegrebet omfattes nu også tilknyttede virksomheder i relation til fysiske eller juridiske personer der søger om tilskud i henhold til de oplyste ordninger.

Der sker udvidelse således, at udover de nuværende GLM-krav, så skal reglerne om social konditionalitet også overholdes i hele kalenderåret.

Sanktionering for manglende overholdelse kan også på baggrund af manglende overholdelse i en af tilskudsmodtager oplyst tilknyttet virksomhed.

4 pct kravet skærpes i ny GLM 10, idet færre arealer kan indgå til opfyldelse af nyt GLM 10-krav (tidl. GLM 8).

Der indføres mulighed for administrativ sanktionering ved manglende overholdelse af social konditionalitet. Dermed bliver den administrative sanktionering i forhold til landbrugsstøtten sammenkoblet med overholdelse af allerede gældende arbejdsgiverforpligtelser. Tilsyn vil dog fortsat ligge hos andre myndigheder en SGAV, men styrelsen kan sanktionere overtrædelserne administrativt.

---

¹ Bekendtgørelse nr. 944 af 31. juli 2024 om konditionalitet for 2024.

2 Bemærkninger til ny GLM 10 – Mindsteandel af ikke-produktive arealer

2.1 Ændringer til GLM 8 – ny GLM 10

"Kravet om 4 pct. ikke-produktive arealer og elementer udgår fra GLM 8 og videreføres under et nyt GLM 10. Følgende er ændret ift. det tidligere krav:

- *Småbiotoper og markkrat må højst udgøre op til 20 pct. af en mark (tidl. 50 pct.).*
- *Kun allerede registrerede markkrat kan anvendes til opfyldelse af kravet.*
- *Markbræmmer udgår."*²

Med de skærpede krav og færre muligheder for danske landbrugere til at opfylde kravet om 4 pct. Ikke-produktive arealer og elementer jf. nyt GLM 10-krav, tager Danmark endnu et skridt til at konkurrenceforvride det indre Europæiske marked til skade for dansk landbrug, og dermed dansk økonomi.

Det er både irrationelt og urimeligt overfor et helt erhverv når Staten vanskeliggør en fortsat udvikling af dansk landbrug.

2.2 Økonomiske konsekvenser

I de samlede erhvervsøkonomiske konsekvenser er ikke medtaget *"de erhvervsøkonomiske konsekvenser, som følger af tilpasningerne af kravet om 4 pct. ikke-produktive arealer og elementer"*³. Udeladelsen er foretaget med henvisning til, at konsekvenserne er en følge *"af den bagvedliggende EU-ret med hensyn til støtteberettigede landbrugsarealer"*⁴.

Til dette bemærkes, at GLM 10-kravet vedr. krav om 4 pct. Ikke-produktive arealer og elementer går videre end minimumskraverne i EU-reguleringen⁵.

De samlede erhvervsøkonomiske konsekvenser for landbruget må således forventes at blive større end for landbrug i sammenlignende EU-lande.

Der er med udvidelsen i GLM 10 tale om udmøntning af en national politisk aftale, og ikke implementering af EU-retten.

Da der er tale om skærpede nationale krav, er en logisk følge at myndighederne foretager en økonomisk konsekvensberegning for landbrugserhvervet, idet en særlig national skærpelse må formodes at få erhvervsøkonomiske konsekvenser, særligt i relation til en svækket konkurrenceevne.

---

² Høringsbrev af d. 18. oktober 2024, s. 3.

³ Høringsbrev af d. 18. oktober 2024, s. 8-9.

⁴ Høringsbrev af d. 18. oktober 2024, s. 9.

⁵ Høringsbrev af d. 18. oktober 2024, s. 9.

3 Bemærkninger til social konditionalitet

3.1 Social konditionalitet

Bæredygtigt Landbrug stiller sig generelt uforstående overfor en sammenkobling mellem det danske arbejdsmarked og kravene til landbrugsstøtte.

Landbrug landet over arbejder hver dag på at gøre sit til, at det danske arbejdsmarked fungerer, så der både er økonomisk stabile, og ikke mindst sunde arbejdspladser at møde ind til – særligt når det gælder et sundt arbejdsmiljø.

Landbrugere over en bred kam er også indforstået med at overholde reglerne for udbetaling af landbrugsstøtte, men dansk landbrug oplever år for år en skærpelse af disse krav og som her, en sammenkobling til nye områder, der ikke handler om natur og klima, som ellers har været den politiske trend.

Nu sammenkobles EU-landbrugsstøtten også til socialansvarlighed, et ansvar, som danske landbrugere allerede arbejder for. Man må imidlertid spørge sig selv, hvor stopper det?

Hvor mange ekstra krav skal et dansk landbrug leve op til for at gøre sig fortjent til EU-støtte, en støtte, der vel at bemærke ikke er til for dansk landbrug, men for at beskytte den Europæiske fødevareforsyning imod unfair konkurrence fra lande uden for Europa, der som bekendt ikke skal leve op til same høje (arbejds)miljø.

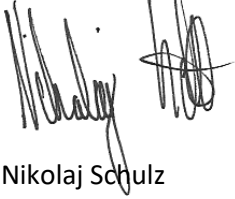
Kort sagt, dansk landbrug bidrager gerne til gode arbejdspladser, men det skal foregå i et samarbejde med de øvrige aktører, ikke som en trussel om pisk fra Staten og EU.

3.2 Kommende vejledning om social konditionalitet

SGAV varsler en kommende vejledning om social konditionalitet og en nærmere beskrivelse af det hertil knyttede sanktionssystem.

Bæredygtigt Landbrug imødeser en snarlig høring af denne vejledning og beder styrelsen informere om høringen direkte.

På vegne af Bæredygtigt Landbrug og med venlig hilsen

Nikolaj Schulz
Chefjurist

Mobil: +45 60 14 12 30

E-mail, JURA: jura@blb.dk

E-mail: nsc@blb.dk

Web: www.blb.dk

Ministeriet for Grøn Trepert
Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø
Miljo-Erhvervsregulering@lbst.dk

**DANMARKS
JÆGERFORBUND**

Danmarks Jægerforbund
Molsvej 34
8410 Rønde

Tlf. + 45 88 88 75 00

post@jaegerne.dk

14. november 2024

Vedr.: Høring over udkast til bekendtgørelse om konditionalitet og social konditionalitet for 2025, j.nr. nr. j.nr. 24-11-000044.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har den 18. oktober 2024 udsendt nærværende udkast til bekendtgørelse i høring, og i denne forbindelse ønsker Danmarks Jægerforbund at give følgende bemærkninger:

Vedrørende GLM krav 6:

Danmarks Jægerforbund anbefaler, at §8 ændres således at der forud for forårssåede afgrøder skal være jorddække frem til 1. februar uanset jordtype. Urørte stubmarker og efterafgrøder tilbyder et godt levested til åbenlandsarterne i landbrugslandet hen over vinteren.

Vedrørende GLM krav 7:

Danmarks Jægerforbund mener at § 11 stk. 6 er en direkte omgåelse af intentionerne bag kravet om afgrøderotation. Det er efterhånden ved at være normal praksis, at der udsås græs som efterafgrøder i majs bla. som følge af efterafgrødekrav. Udlæg af græs som efterafgrøde sikrer ikke variation i sædskiftet, når der igen dyrkes majs året efter. Dermed løser denne undtagelse ikke problemstillinger ved et presset sædskifte som fx opformering af problemkrudt og svampesygdomme, der kræver en øget pesticidanvendelse. Ligeledes giver undtagelsen fortsat mulighed for, at markarealerne i de kvægtætte områder næsten udelukkende dyrkes med majs på det høje jord og græs på den lavere jord uden nogen form for rotation af afgrøder og variation i landskabet.

Vedrørende GLM krav 10:

Danmarks Jægerforbund anbefaler at § 17 stk. 3 i bekendtgørelse om konditionalitet, ændres således, at det er muligt at udlægge 100 pct. af små landbrugsarealer op til 1 ha. til småbiotoper uden landbrugsaktivitet. Dermed kan små og urentable marker indgå til opfyldelse af GLM 10, uden at skulle underlægges brakarealers krav om landbrugsaktivitet, hvilket giver mulighed for flere småbiotoper der udvikler sig ved naturlig succession.

Spørgsmål vedrørende høringssvaret eller ved behov for uddybende kommentarer, bedes rettet til Chefkonsulent Jakob Bergmann Nielsen, Afdelingen for Rådgivning og Uddannelse. Telefon: 88 88 75 51/81 88 24 46. Mail: jbn@jaegerne.dk

Venlig hilsen
Danmarks Jægerforbund

Jakob Bergmann Nielsen
Chefkonsulent, Natur- og vildtpleje samt landbrug

Direkte tlf. + 45 81882446
E-mail jbn@jaegerne.dk

Til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø

Eventuelle bemærkninger til udkast til bekendtgørelse bedes sendt til Miljo-Erhvervsregulering@lbst.dk (og c.c. til emslot@lbst.dk) senest den 15. november 2024 kl. 12.00 med angivelse af j.nr. 24-11-000044 i mailens emnefelt.

Høring over udkast til bekendtgørelse om konditionalitet og social konditionalitet for 2025

Dataetisk Råd takker for den fremsendte høring. Rådet har i dette tilfælde valgt ikke at udarbejde et egentligt høringssvar.

Der kan være flere årsager til, at Dataetisk Råd ikke vælger at udarbejde høringssvar, herunder at rådet har valgt at prioritere andre opgaver, at det ikke efter rådets opfattelse er muligt på forsvarlig vis at analysere og behandle høringen i den enkeltheder og detaljer inden for høringsfristen, eller at høringen ikke ses at indebære dataetiske spørgsmål, som faldet inden for rådets kommissorium.

Det bemærkes dog, at, rådet generelt anbefaler, at ministerier redegør for de dataetiske konsekvenser af lovforslag. Dataetiske konsekvensanalyser sætter fokus på værdier og principper som blandt andet velfærd og demokrati, værdighed, selvbestemmelse, lighed, gennemsigtighed, sikkerhed og privatliv. Dataetiske konsekvensanalyser vil således hjælpe med at bringe fordele, ulemper og utilsigtede konsekvenser ved lovforslag frem i lyset og dermed bidrage til, at Folketingets beslutninger tages på et mere kvalificeret grundlag. Dette gælder naturligvis i særlig grad lovforslag, som angår persondata.

Dataetisk Råd kan i den forbindelse henvise til rådets værktøj '[Dataetik – Sådan gør du](#)', der operationaliserer identificeringen og stillingtagen til dataetiske dilemmaer.

Dataetisk Råd står til rådighed for uddybning og yderligere rådgivning.

På vegne af Dataetisk Råd og med venlig hilsen

Johan Busse

Formand

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø
(fhv. Landbrugsstyrelsen)
Nyropgade 30
1780 København V
Sendt på e-mail til: miljø-erhvervsregulering@lbst.dk

Arbejdsgiverforeningen GLS-A

Agro Food Park 13
8200 Aarhus N

T +45 8740 3400
E info@gls-a.dk
www.gls-a.dk

CVR 65418517

13.11.2024

J.nr. 24-11-000044 – Høringssvar vedrørende udkast til bekendtgørelse om konditionalitet og social konditionalitet

Arbejdsgiverforeningen GLS-A (herefter GLS-A) takker for muligheden for at afgive bemærkninger og stiller sig naturligvis til rådighed for uddybning af høringssvarets indhold. Samtidig kvitterer GLS-A – som den mest repræsentative arbejdsgiverorganisation i det grønne erhverv – for den løbende dialog med Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (fhv. Landbrugsstyrelsen) om implementeringen af social konditionalitet i Danmark.

Indledningsvis skal det bemærkes, at GLS-A finder det problematisk, at der sker en forøgelse af det i forvejen omfattende regelgrundlag som landbrugets arbejdsgivere er underlagt.

GLS-A henviser i det hele til vores høringssvar til præhøring om social konditionalitet med nedenstående tilføjelse, som er indført i forslaget efter præhøringen.

Sanktionering for tredjemands handling

Det følger af § 1, stk. 5, at: *"Reglerne om konditionalitet og social konditionalitet finder tilsvarende anvendelse i tilknyttede virksomheder indberettet i fællesskemaet i medfør af § 5, stk. 2, i bekendtgørelse nr. [XX] af [XX] om 2 bekendtgørelse om ansøgninger m.v. for landbrugere i Tast Selv."*

Det følger af § 26, at: *"Ved manglende overholdelse af reglerne om konditionalitet og social konditionalitet i en tilknyttet virksomhed som indberettet i fællesskemaet i medfør af § 5, stk. 2, i bekendtgørelse nr. [XX] af [XX] om ansøgninger m.v. for landbrugere i Tast Selv, kan Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø pålægge tilskudsmodtager en administrativ sanktion."*

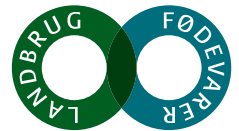
GLS-A er opmærksom på, at ændringen sker som følge af kritik fra EU-Kommissionen. Det ændrer imidlertid ikke på, at det er en voldsom skærpelse, at der fra 2025 kan ske støttetæk for konditionalitet og social konditionalitet på tværs af CVR-numre, hvor en landmand har bestemmende indflydelse, da der i dag kun sker støttetæk inden for det enkelte CVR-nummer.

GLS-A opfordrer kraftigt Trepartsministeriet til at udfordre EU-Kommissionens tolkning.

Med venlig hilsen

Pernille Kristensen

Advokat

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø
Nyropsgade 30
1780 København V

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Høringssvar til udkast til bekendtgørelse og vejledning om konditionalitet og social konditionalitet for 2025

Hermed følger høringssvar fra Landbrug & Fødevarer til udkast til bekendtgørelse og vejledning om konditionalitet og social konditionalitet for 2025. Høringssvaret er udarbejdet med faglige input fra SEGES Innovation. Landbrug & Fødevarer takker for muligheden for at afgive kommentarer og står naturligvis til rådighed for nærmere dialog om høringssvarets indhold.

Indledningsvis bemærkes det, at indeværende høringssvar indeholder Landbrug & Fødevarers bemærkninger til udkast til bekendtgørelse om konditionalitet og social konditionalitet 2025 samt vejledningerne på miljø- og dyreområdet.

Således vil kommentarer vedrørende vejledningen til social konditionalitet blive behandlet i et separat høringssvar. Desuden er høringssvaret skrevet før Landbrug & Fødevarer modtog svar fra styrelsen af 13. november vedr. social konditionalitet. Landbrug & Fødevarer forbeholder sig derfor retten til at komme med reaktioner herpå på et senere tidspunkt.

Selve høringssvaret er inddelt i fem underoverskrifter hhv.:

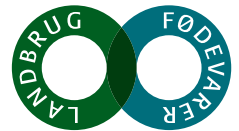
1. Nyt bedriftsbegreb
2. GLM-krav
3. Social konditionalitet
4. Kontrol og sanktion
5. Øvrige bemærkninger

Indledende bemærkninger

Den mest betydelige ændring i udkastet til bekendtgørelse for konditionalitet og social konditionalitet er ud over indførelsen af social konditionalitet, at der indføres et nyt bedriftsbegreb for konditionalitet. Dette vil betyde, at virksomheder skal anses som værende én bedrift, hvis samme fysiske eller juridiske person har bestemmende indflydelse over virksomhederne. Af høringsbrevet fremgår det, at tilpasningen sker som følge af kritik fra Europa-Kommissionen.

Den beskrevne ændring af bedriftsbegrebet vil potentielt have vidtrækkende konsekvenser for erhvervet. Omfanget af konsekvenserne, herunder om det begrænser sig til kun at vedrøre konditionalitet, er endnu ikke afklaret. Der er dog uanset omfanget tale om en principiel og alvorlig sag, og Landbrug & Fødevarer opfordrer derfor til, at Ministeriet for Grøn Trepert gør alt, hvad der er muligt for at udfordre Europa-Kommissionens tolkning af reglerne.

Efter Landbrug & Fødevarers opfattelse er Kommissionens nye tolkning i direkte modstrid med den afklaring, der kom fra Europa-Kommissionen i forbindelse med indførelsen af styrelsens ekstra kontrol af bagvedliggende ejerforhold (den såkaldte omgåelseskontrol) efter Rigsrevisionens kritik i 2021. Her kontrolleres og sanktioneres der *ikke* på tværs af CVR-numre, medmindre en bedrift er blevet kunstigt opdelt med det ene formål at skabe en støttefordel. Efter Landbrug & Fødevarers opfattelse fremstår hjemlen til opstramningen ikke entydig, og vi er derfor helt uforstående overfor, hvordan Europa-Kommissionen pludselig er kommet til et helt andet resultat.

Med udgangspunkt i ovenstående opfordrer Landbrug & Fødevarer til, at SGAV udfordrer Kommissionens tolkning på højst mulige niveau, og at en eventuel implementering af det nye bedriftsbegreb udskydes indtil der er sikkerhed for, at dette er den rette tolkning af reglerne.

Konkret i forhold til indholdet af høringsmaterialet og forståelsen af, hvad SGAV planlægger at ændre til 2025, er der imidlertid en række konkrete spørgsmål som kræver hurtig afklaring, hvis det nye bedriftsbegreb implementeres fra 1. januar 2025. Af høringsmaterialet fremgår det, at der kan fastsættes sanktioner for overholdelse af konditionalitet og social konditionalitet i en tilknyttet virksomhed. Det fremgår imidlertid ikke, om det også vil have betydning for, hvordan landmænd skal overholde fx GLM-krav, herunder om overholdelsen af GLM-kravene skal beregnes på tværs af CVR-numre. Landbrug & Fødevarer går ud fra, at dette ikke er tilfældet. Det er dog meget væsentligt, at dette afklares hurtigst muligt, da det har stor betydning for, hvordan ansøgerne skal agere i næste ansøgningsår. I den forbindelse har mange ansøgere allerede på nuværende tidspunkt gennemført markplanlægningen for 2025 uden hensyntagen til eventuelle ændringer på dette område.

Landbrug & Fødevarers detaljerede bemærkninger til det nye bedriftsbegreb findes i afsnit 1. herunder.

1. Nyt bedriftsbegreb

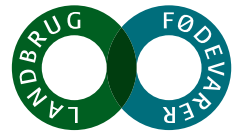
Vedr. § 3, nr. 1 og 2.

Landbrug & Fødevarer er uforstående overfor styrelsens nye fortolkning af bedriftsbegreb og har særskilte kommentarer hertil nedenfor under § 26. Hvis styrelsen fastholder at operere med en ny fortolkning af bedriftsbegrebet, gør følgende uklarheder sig imidlertid gældende:

I forordning 2115/2021 defineres bedrift og landbruger således:

- 1) landbruger«: en fysisk eller juridisk person eller en sammenslutning af fysiske eller juridiske personer, uanset hvilken retlig status en sådan sammenslutning og dens medlemmer gives i henhold til national ret, hvis bedriften befinder sig inden for traktaternes territoriale anvendelsesområde som defineret i artikel 52 i traktaten om Den Europæiske Union sammenholdt med artikel 349 og 355 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), og som udøver en landbrugsaktivitet som fastsat af medlemsstaterne i overensstemmelse med denne forordnings artikel 4, stk. 2
- 2) »bedrift«: alle de produktionsenheder, der drives landbrugsmæssigt af en landbruger, og som befinder sig på samme medlemsstats område

Bekendtgørelsesudkast er formuleret således, jf. § 3, stk. 1, og 2:

"Tilskudsmodtagere, og tilknyttede virksomheder indberettet i fællesskemaet"

Det fremgår imidlertid af høringsbrevet og af udkast til vejledningen (Miljø), at virksomheder skal anses som værende én bedrift, hvis samme fysiske eller juridiske person har bestemmende indflydelse over virksomhederne.

"tilknyttet" og "bestemmende" indflydelse er ikke det samme. Tilknyttet omfatter alle enheder, hvorimod "bestemmende" alene kan være de enheder, hvori tilskudsmodtageren har ejer- og stemmeandel på over 50 procent.

Derfor bør bekendtgørelsesudkastet tilrettes.

Tekstforslag: Tilskudsmodtagere, jf. § 1, og de enheder, hvori tilskudsmodtageren har bestemmende indflydelse, skal overholde de minimumsstandarde for god landbrugs- og miljømæssig stand for jord (GLM-krav), der fremgår af §§ 4-2021, og de lovgivningsbestemte forvaltningskrav om klima, miljø, folkesundhed, plantesundhed og dyrevelfærd, der fremgår af bilag 1 og 2, i hele kalenderåret. Vurderingen af bestemmende indflydelse afgøres efter selskabslovgivningen.

Vedr. § 26 Administrative sanktioner i tilknyttede virksomheder

Der implementeres med bekendtgørelsen en ny definition af bedriftsbegrebet med den begrundelse, at ændringerne er krævet, fordi Kommissionen har påpeget, at den eksisterende model er mangelfuld i forhold til EU-retten.

Landbrug & Fødevarer er meget uforstående overfor denne ændring. Det har meget alvorlige konsekvenser, og et er stik imod de afklaringer, som EU-Kommissionen er kommet med i forbindelse med håndteringen af kontrollen af bagvedliggende ejerforhold.

Der er en indbyrdes uoverensstemmende beskrivelse af rækkevidden - "kan" eller automatisk?

Konditionalitetsbekendtgørelsens § 26 anfører, at ved manglende overholdelse af reglerne om konditionalitet og social konditionalitet i en tilknyttet virksomhed kan SGAV pålægge tilskudsmodtager en administrativ sanktion. Dette understøttes også i høringsbrevet af 18. oktober 2024, hvor det fremgår at "[det] **kan** medføre, at hvis en tilknyttet virksomhed i en bedrift overtræder kravene for konditionalitet og social konditionalitet, vil hele bedriften blive sanktioneret."

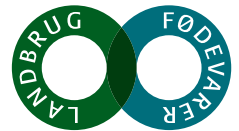
Vejledningen lægger umiddelbart modsat til grund, at sanktionering på tværs af koncernen er *automatisk*, jf. vejledningerne afsnit 3.2.6, der anfører "Hvis der sker overtrædelse af konditionalitet i ét af de tilknyttede virksomheder i en bedrift, så vil sanktionen ske på tværs af hele bedriften. Det vil betyde at støttetrukket for landbrugsstøtten vil ske for alle virksomheder i bedriften."

Landbrug & Fødevarer anmoder styrelsen om at præcisere, hvorvidt en sanktion i én virksomhed altid vil skulle medføre tilsvarende sanktioner i alle tilknyttede virksomheder.

I afkræftende fald, bedes SGAV oplyse om hvilke kriterier, der afgør om en sanktion skal tildeles alle relevante virksomheder i koncernen.

Hjemmel og begrænsning til konditionalitet

Det anføres i høringsbrevet, at "SGAV indtil nu kun er bekendt med, at det nye bedriftsbegreb skal implementeres i konditionalitet og social konditionalitet."

Det er mundtligt oplyst over for Landbrug & Fødevarer, at hjemlen til den nuværende ændring er fastsat i forordning nr. 2116/2021 artikel 59, stk. 4, der lyder:

"Medlemsstaterne sikrer, at modtagere af støtte fra EGFL og ELFUL giver dem de oplysninger, der er nødvendige for identifikation af dem, herunder, hvis det er relevant, identifikation af den koncern, som de deltager i, jf. artikel 2, nr. 11), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/34/EU."

Det er for Landbrug & Fødevarer svært at læse, hvordan artikel 59, stk. 4 i sig selv begrundes, at der kan og skal ske en ændring i bedriftsbegrebet. Artiklen giver hjemmel til at kræve identifikation af koncernen, hvor relevant, men den fastsætter ikke i sig selv, hvornår eller hvorfor identifikationen af koncernen er relevant.

Hvad forstås ved en virksomhed med landbrugsaktivitet?

Det fremgår af vejledningernes afsnit 3.2.4, at tilknyttede virksomheder skal begrænses til at forstå koncernforbundne virksomheder med landbrugsaktivitet.

Denne forståelse kan dog ikke læses ud af udkastet til konditionalitetsbekendtgørelsen (og i øvrigt heller ikke i udkast til ansøgningsbekendtgørelsens § 5, stk. 2 eller 3).

Landbrug & Fødevarer imødeser en præcisering af hjemmelsforholdene vedrørende afgrænsningen af "tilknyttede virksomheder til virksomheder med landbrugsaktivitet". Landbrug & Fødevarer opfordrer navnlig styrelsen til at sikre, at hjemlen hertil er klart anført i alle relevante bekendtgørelser og ikke alene i vejledningsmaterialet.

Som en naturlig følge af det forhold, at overtrædelser og sanktioner alene pålægges i virksomheder med landbrugsaktivitet og som følge af overtrædelser i virksomheder med landbrugsaktivitet, må Landbrug & Fødevarer hernæst rejse spørgsmålet om, hvordan SGAV fremadrettet vil definere virksomheder med landbrugsaktivitet?

Der kan være mange forskellige konstruktioner. Nogle kan have en virksomhed hvortil der hører f.eks. gårdbutik, en økologisk produktion, en konventionel produktion, energiproduktion og på forskellige adresser.

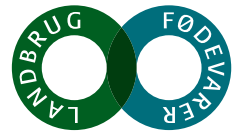
Landbrug & Fødevarer er efterladt med mange spørgsmål på det foreliggende grundlag: Vil f.eks. en virksomhed med væksthuse, der producerer tomater mv. udgøre en tilknyttet virksomhed med landbrugsproduktion, trods virksomheden ikke selv kan søge landbrugsstøtte?

Er det et krav, at landbrugsaktiviteten er virksomhedens primære formål eller kan en bibeskæftigelse (f.eks. en mekanikervirksomhed med enkelte marker, hvorpå der dyrkes afgrøder) i sig selv udløse, at virksomheden skal anses for en tilknyttet virksomhed?

I virksomheder med blandet aktivitet, f.eks. bilmekaniker og planteavl, opfordrer Landbrug & Fødevarer derfor styrelsen til at oplyse om overtrædelse af arbejdsgiverforpligtelser på mekanikerdelen, vil udløse en sanktion dels på evt. modtaget støtte i virksomheden, men også på evt. tilknyttede virksomheder?

Flere overtrædelser på tværs af virksomheder

Landbrug & Fødevarer opfordrer desuden styrelsen til at oplyse og beskrive i vejledningsmaterialet, hvordan sanktioner fremtidigt skal beregnes, f.eks. hvis der i et kalenderår konstateres overtrædelser i flere tilknyttede virksomheder.

Det fremgår af "Vejledning om Sanktionssystemet for Konditionalitet", afsnit 3.1.1.4, at "[s]om udgangspunkt adderes nedsættelsesprocenterne for de enkelte overtrædelser, dog med et loft på 5 pct." i sager med flere uagtsomme overtrædelser i samme år.

Det rejser for Landbrug & Fødevarer tvivl i forhold til f.eks. scenariet, hvor en landbruger ejer 100 % af tre ApS'er: Konventionel ApS, Økologi ApS og Husdyr ApS. Landbrugeren har en overtrædelse af LF 3.4.1 (1 %) og LF 5.14 (3 %) i Konventionel ApS. Landbrugeren har en overtrædelse af LF 11.8 (3 %) i Økologi ApS. (Baseret på eksemplet på side 22 i sanktionsvejledningen)

Gælder loftet på 5 % så per virksomhed eller på tværs af de tilknyttede virksomheder. Dvs. vil man opleve et samlet træk på 5 % på alle virksomheder eller to træk i samme kalenderår på hhv. 4 % og 3 %?

Alternativ situation (baseret på eksempel på side 23 i vejledningen): Konventionel ApS har en overtrædelse af LF 5.14 (3 %). Økologi ApS har to overtrædelser; en på LF 3.4.1 (1 %) og LF 11.8 (10 %). Loftet vil her normalt være 10 %.

Vil landbrugeren i dette tilfælde opleve et samlet støttetæk på 10 % eller to støttetæk af hhv. 3 % og 10 %?

Gentagelsesvirkning på tværs af virksomheder

Det anføres i "Vejledning om Sanktionssystemet for Konditionalitet", afsnit 3.1.2, at sanktionsprocenter ved gentagelsestilfælde varierer fra 5 % til 15 %. Det anføres samtidig, at der for gentagelsesvirkning skal være tale om en overtrædelse af det samme krav mere end én gang inden for en sammenhængende periode på tre kalenderår. Støttemodtageren skal være blevet underrettet om tidligere overtrædelse, og hvor det er relevant, have haft mulighed for at træffe de nødvendige foranstaltninger til at afhjælpe den tidligere overtrædelse.

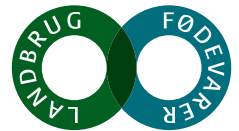
Landbrug & Fødevarer anmoder i den forbindelse styrelsen om at oplyse, hvorvidt gentagelsesvirkning går på tværs af koncernen. Dvs. hvis (i ovenstående eksempel under afsnittet "Flere overtrædelser på tværs af virksomheder") en landbruger i Konventionel ApS har en overtrædelse af krav 3.4.1 i ét år og i Økologi ApS har en overtrædelse af krav 3.4.1 næste år, skal der så pålægges Økologi ApS en gentagelsesvirkning? I bekræftende fald – vil der kunne pålægges gentagelsesvirkning allerede ved at Konventionel ApS og Økologi ApS begge overtræder samme krav i samme kalenderår?

Landbrug & Fødevarer imødeser ligeledes svar på, hvordan spørgsmålet om fortsæt behandles i denne sammenhæng, f.eks. beregnet fortsæt som følge af gentagen overtrædelse?

Opdatering af vejledning om sanktionssystemet

Landbrug & Fødevarer opfordrer i øvrigt styrelsen til at opdatere og sende "Vejledning om Sanktionssystemet for Konditionalitet" i høring snarest muligt og inden det ændrede bedriftsbegreb får effekt, så konsekvenserne af overtrædelser på tværs af virksomheder fremstår klart for både konsulenter og landbrugere.

Desuden finder Landbrug & Fødevarer, at der et stort informationsbehov at dække. På den baggrund opfordres styrelsen til at informere bredt ud om ændringen til landbrugere. SGAV opfordres bl.a. til at udsende nyheden via hjemmeside og nyhedsbrev, via landbrugsseminaret og ved afholdelse af et webinar, hvor landbrugere har mulighed for at stille spørgsmål.

2. GLM-krav

Indledningsvist bemærkes det, at sagsbehandlingen af eventuelle overtrædelser af GLM7 og GLM8 kravene er uforholdsvist lang, hvilket udgør et stort problem. Indtil videre er der kun sendt meget få afgørelser ud i forhold til 2023. Vi går nu snart ind i ansøgningsåret 2025 uden at ansøgerne kender konsekvenserne for ansøgningsåret 2023.

Eftersom satellitkontrollen spiller en central rolle i forhold til kontrollen af de to krav, vil Landbrug & Fødevarer gerne understrege vigtigheden af, at SGAV fuldt ud udnytter de muligheder der ligger i EU-Lovgivningen for at nedsætte sanktionen. Ved satellitkontrol er der de facto tale om en 100 pct. kontrol, og dermed er der ikke behov for at sikre, at sanktionerne har en afskrækkende effekt. Det er således Landbrug & Fødevarers klare holdning, at overtrædelser, der opdages på baggrund af den satellitbaserede kontrol bør behandles mere lempeligt og som udgangspunkt med anvendelse af støttenedsættelse på maksimalt 0,5 procent.

Når der i dette afsnit henvises til "vejledningen" er der tale om konditionalitetsvejledningen til miljøområdet, hvor GLM-kravene er beskrevet.

GLM 1: Opretholdelse af permanente græsarealer

Landbrug & Fødevarer vil gerne have uddybet, hvorfor kravet ikke fremgår af konditionalitetsbekendtgørelsen.

I vejledningens afsnit 6.3, side 33, står der "mindst". Det bør ændres til "mere end" i første linje i begge delafsnit.

Teksten i andet delafsnit af afsnit 6.3 er misvisende og bør fjernes eller ændres. Der står, at alle landbrugere skal genetablere arealer med permanent græs, som har været omlagt indenfor de seneste 2 år. Som det står i afsnit 6.4 (4. afsnit), så vil kravet være en hel eller delvis genetablering, eller etablering af et nyt areal med permanent græs.

GLM 4: 3-meter-bræmmer

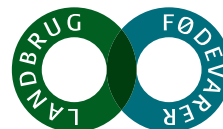
Jf. § 6 i konditionalitetsbekendtgørelsen, skal der være 3-meter-bræmmer på de vandløb og søer, der er omfattet af vandløbslovens § 69, stk. 1.

Imidlertid udstiller SAGV et kortlag med 3 metersbræmmer i InternetMarkKort, der er behæftet med fejl.

Kortlaget viser bræmmer for vandløb, der ikke er omfattet vandløbslovens § 69, stk. 1, og i andre tilfælde mangler der at blive vist bræmmer for vandløb, der er omfattet af vandløbslovens § 69 stk. 1.

Det er derfor meget vigtigt, at ansøger gøres tydeligt opmærksom på dette i styrelsens vejledninger, særligt i afsnit 25.4, på side 74 i vejledningen på miljøområdet, samt at der gives anvisninger til, hvad ansøger skal gøre i situationer, hvor kortet ikke er korrekt.

Det er yderligere meget vigtigt, at kortlaget hurtigst muligt opdateres, så alle kommuner får indberettet alle vandløb, der er omfattet af vandløbslovens § 69, stk. 1.

GLM 5: Pløjeforbud på erosionsfølsomme områder

Landbrug & Fødevarer kvitterer for, at der nu, jf. § 9, pkt. 4 og den tilhørende vejledningstekst indføres en undtagelse fra kravet, der gælder for arealer med forekomst af majshalvmøl og aksløberens larve. Landbrug & Fødevarer er dog ærgerlige over, at denne undtagelse ikke er blevet indført allerede med virkning fra 2024.

I vejledningsteksten (Miljø) fremgår det, at ansøgeren skal sikre dokumentation for forekomsten af de nævnte skadedyr, og at dokumentationen kan udgøres af fotos, som viser forekomsten af skadedyrene. Landbrug & Fødevarer mener i den forbindelse, at det bør være tilstrækkeligt, hvis der foreligger en tilladelse til bekæmpelse fra de nationale myndigheder.

GLM 6: Jorddækkekravet

Det er helt overordnet et stort problem, at GLM 6-kravet om jorddække, ikke følger de samme regler og undtagelser som for de dyrkningsrelaterede tiltag. Der gælder forbud mod jordbearbejdning forud for forårssåede afgrøder i plantedækkebekendtgørelsen.

Det er til stor forvirring for alle, der arbejder med at formidle viden om disse regler, herunder planteavlskonsulenter og ansatte i SGAV. Dermed giver det også forvirring hos ansøgerne, der skal overholde begge regelsæt.

Majshalvmøl og aksløberens larve

Landbrug & Fødevarer kvitterer for, at der nu, jf. § 9, pkt. 4 og den tilhørende vejledningstekst indføres en undtagelse fra kravet, der gælder for arealer med forekomst af majshalvmøl og aksløberens larve. Landbrug & Fødevarer er dog ærgerlige over, at denne undtagelse ikke er blevet indført allerede med virkning fra 2024.

I vejledningsteksten (Miljø) fremgår det, at ansøgeren skal sikre dokumentation for forekomsten af de nævnte skadedyr, og at dokumentationen kan udgøres af fotos, som viser forekomsten af skadedyrene. Landbrug & Fødevarer mener i den forbindelse, at det bør være tilstrækkeligt, hvis der foreligger en tilladelse til bekæmpelse fra de nationale myndigheder.

Jorddække

I § 10, pkt. 1 foreslås "Afgørde" erstattet med "jorddække", så der ikke er tvivl om, at etablering af efterafgrøder indgår i muligheden under § 8 stk. 10.

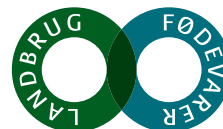
Teksten foreslås ændret til: "I forbindelse med omlægning til andet jorddække, hvis jorddækket sås senest 4 uger efter jordbehandlingen. Hvor der er tale om nyt jorddække efter græsfrøafgrøder, kan såning dog ske frem til senest 6 uger efter jordbehandlingen".

Alternativt skal det fremgå klart, at en afgrøde her, kan være en efterafgrøde.

Undtagelse for frøafgrøder

I vejledningens afsnit 27.2.2, side 78, beskrives den undtagelse der gælder for arealer, hvor der det følgende år skal dyrkes frøafgrøder.

Denne undtagelse kan for nuværende ikke finde anvendelse i marken, da disse arealer ikke har en undtagelse under det dyrkningsrelaterede tiltag, der vedrører forbud mod jordbearbejdning forud for forårssåede afgrøder. Landbrug & Fødevarer har et stort ønske om at dette gøres muligt i forhold til reglerne om dyrkningsrelaterede tiltag.

Det bør indtil den nationale lovgivning justeres fremgå tydeligt i denne vejledning at reglerne for dyrkningsrelaterede tiltag ikke tillader denne praksis, så landmænd ikke uforvarende kommer til at overtræde national lovgivning. Det er ikke tilstrækkeligt, at der indsættes en tekst på side 81 i afsnittet "Sammenhæng til nationale regler".

GLM 7: Afgrøderotation

Forenklingsspakken fra EU – afgrødediversificering skal være en mulighed i Danmark

Landbrug & Fødevarer er skuffet over, at mulighederne for at justere GLM 7-kravet i forenklingsspakken fra EU ikke foreslås udnyttet i Danmark. Forenklingsspakken giver medlemslandene mulighed for at tilbyde landmændene, at de kan opfylde kravet om afgrøderotation (GLM 7) i form af afgrødediversificering (som i forrige reformperiode).

Det mener Landbrug & Fødevarer, at Danmark skal udnytte.

For langt hovedparten af landmændene – men også for Landbrugsstyrelsen – vil denne mulighed medføre en ganske betydelig forenkling samtidigt med, at der ikke er betydelige agronomiske eller miljømæssige begrundelser for at fastholde den nuværende regel. Men som vi forstår det nye regelsæt, så skal muligheden for afgrøderotation opretholdes. Landbrug & Fødevarer forslår derfor, at alle landmænd får mulighed for at opfylde GLM 7 enten ved at anvende afgrødediversificering (i samme form som i forrige reformperiode) eller ved at anvende afgrøderotation.

Samtidig forenkles rotationskravet, så kravet alene består af et krav om årlig rotation på alle marker. Det er i den forbindelse fortsat vigtigt at sikre, at der ikke er særlige produktionsformer, som kommer i klemme ved en forenklet model. Det gælder blandt andet for fx kartoffeldyrkere, som årligt bytter jord med andre landmænd.

Majs med græsudlæg

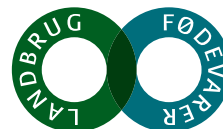
Landbrug & Fødevarers forslag vedrørende forenklingsspakken aktualiseres yderligere af, at kravet i konditionalitetsbekendtgørelsens § 11 stk. 2, hvor en afgrøde maksimalt må dyrkes på samme areal 3 år i træk, vil gælde for første gang i 2025. Dette krav kan komme til at give en række administrative udfordringer, da arealanvendelsen skal spores 3 år tilbage i tid. Desuden står vi den situation, at Landbrugsstyrelsen (nu SGAV), har lukket ned for muligheden for at ændre afgrødekoder efter ændringsfristen i maj. Dermed kan der være marker, som har været anmeldt forkert, men som ikke har været fanget i forbindelse med arealanvendelseskontrollen. Det er vigtigt, at SGAV her tager hensyn til den reelle arealanvendelse, og ikke laver afgørelser på baggrund af fejlanmeldte arealer. Her er det også væsentligt, at det bliver muligt at korrigere afgrødekoden for majs med græsudlæg. Det skal være muligt at få ændret afgrødekoden både i 2023 og 2024, til den nye afgrødekode 218 Majs med græsudlæg, hvis ansøger kan dokumentere, at der har været græsudlæg i marken.

Af § 11 stk. 5 fremgår det, at vinterafgrøder og vårafgrøder anses som tilhørende to forskellige afgrødekategorier. I Fællesskemaet for 2024 introduceres der 3 nye afgrødekoder for "efterårssået vårsæd". SGAV har tilkendegivet overfor SEGES Innovation, at disse afgrøder vil blive betragtet som "vintersæd" under GLM7. Det er vigtigt, at SGAV informerer tydeligt omkring dette i vejledningen til GLM7.

Mangler eksempler

I vejledningens afsnit 8.1 på side 82, bør der indsættes eksempler på, hvordan delkrav 1 og delkrav 2 skal forstås, svarende til de eksempler der tidligere fremgik af styrelsens FAQ om GLM7

Afgrøderotation. Hvis ikke eksemplerne indsættes i vejledningen, bør der i det mindste være et link til eksempler på styrelsens hjemmeside.

Redaktionelle kommentarer til vejledningens afsnit 28.4, side 85-86

Delafsnittet med overskriften "Referenceår": Her findes teksten: "Det vil sige, at GLM 7.1.2 skal være opfyldt på et omdriftsareal første gang i kalenderåret 2025, hvis der ikke inden da, er sket det nødvendige sædskifte"

Dette bør ændres til en mere forståelig tekst, som f.eks.:

"Det vil sige, at GLM 7.1.2 skal være opfyldt på et omdriftsareal første gang i kalenderåret 2025, hvis der har været samme afgrødekategori i 2022, 2023 og 2024"

Delafsnittet med overskriften "Afgrødekategori":

Her kunne det med fordel nævnes, hvad efterårssået vårsæd regnes som, da det er nyt. Se bemærkninger ovenfor vedr. indholdet af denne ændring

Delafsnittet med overskriften "Arealer med majs og tidligt høstede spisekartofler":

Det bør være muligt under ansøgningsrunden i 2025, at få ændret afgrødekoden tilbage i både 2023 og 2024, til den nye afgrødekode 218 Majs med græsudlæg, hvis ansøger kan dokumentere, at der har været græsudlæg i marken.

Når der i afsnittet beskrives "majs med græsudlæg" og "majs uden græsudlæg", så er det vigtigt, at den specifikke afgrødekode som skal anvendes, anføres i teksten samtidig. Majs vil nærmest altid blive etableret med græsudlæg, hvor græsudlægget enten anvendes til GLM 7 eller som efterafgrøde. Generelt skal teksten skal være mere tydelig.

GLM 8: Bevarelse af landskabstræk og forbud mod beskæring

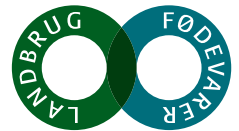
Der står i § 24, 1 pkt. "...efter anmodning fra landbruger..." i forhold til registrering af en GLM-sø. Det er uklart hvad dette betyder, da nærmest alle GLM-søer er udpeget af SGAV enten tilbage i 2014 eller i 2019. Det er derved ikke ansøger, der har anmodet om få søen med på GLM-sø kortlaget.

I § 15, står der vedr. forbud mod beskæring, at dette krav gælder buskads og træer "beliggende på landbrugsarealer". Samme formulering findes i vejledningens afsnit 34.1. Landbrug & Fødevarer går ud fra, at dette betyder arealer beliggende i markblok. Landbrug & Fødevarer vil gerne have en bekræftelse på, at dette er korrekt.

Det er vigtigt, at der foreligger mulighed for at flytte perioden hvori forbuddet mod beskæring gælder. Fx i situationer hvor foråret og vinteren har været så våd, så det ikke har været muligt at færdes på de arealer, hvor der skal beskæres træer og buske, inden den 15. marts.

I vejledningens afsnit 34.1 fremgår det, at der ikke er nogen undtagelser til kravet. Men i bekendtgørelses § 10, står der at tilskudsmodtagere er fritaget for administrative sanktioner såfremt landbrugsarealet ikke overstiger 10 ha. Det er vel en bagatelgrænse ift. konditionalitet, som kan komme i spil for flere administrative krav.

GLM 10: Mindste andel af ikke-produktive arealer

Der indføres i §§17-21 et nyt GLM 10 krav, som genindfører kravet om etablering af 4 pct. ikke produktive arealer som et ekstra nationalt krav i Danmark. Dette til trods for, at kravet netop er blevet afskaffet i EU-lovgivningen.

Som Landbrug & Fødevarer også har udtrykt tidligere, er der tale om et nødvendigt selvmål af regeringen med mærkbare konsekvenser for både landbruget og omgivelserne. Der er tale om unødigt bureaukrati og midlertidig braklægning, som bremser landmændene i at bruge de selv samme jorde til fødevarerproduktion eller til tiltag, der rent faktisk ville gøre en reel forskel for naturen og klimaet.

Det eneste, der med sikkerhed opnås ved at en dansk enegang på et krav om 4 pct. ikke produktive arealer, er, at danske landmænd får ringere konkurrencevilkår end vores europæiske kolleger.

Det er vigtigt, at der følges op på udtalelserne fra Jeppe Bruus, minister for grøn trepart, om at der fra 2026 bør gås nye veje, så arealomlægningen målrettes, jf. intentionerne i den grønne trepart. Det er helt afgørende for Landbrug & Fødevarer, at kravet forsvinder i 2026.

I den mellemliggende periode, indtil kravet fjernes, er der brug for nogle tilpasninger af kravet, så det kan fungere bedre for de danske landmænd. Det drejer sig blandt andet om følgende:

Forbudsperiode: Det skal være muligt at slå en brakmark, der indgår i 4 pct. kravet (eller i ordningen for biodiversitet & bæredygtighed) i forbudsperioden, hvis dette kræves af hensyn til risiko for krydsbestøvning til marker, hvor der dyrkes markfrø, der i givet fald ikke ville kunne certificeres. Det samme gælder i forhold til at bekæmpe giftige, aggressive eller uønskede plantearter, som fx flyvehavre, kæmpebjørneklo, brændenælder og tidsler. Læs mere om dette i de tre efterfølgende afsnit.

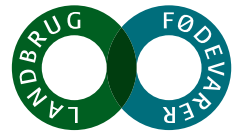
Undtagelse ved meget græs: Alle bedrifter med mere end 75 pct. græs bør undtages GLM 10 kravet, uanset hvilke afgrødekoder der anvendes på arealet.

Midlertidige dispensationer: Det skal være muligt at lave midlertidige dispensationer for frister og krav under GLM 10 ved problematiske vejrforhold, på lige fod med den mulighed, som forenklingsspakken har givet i fht. bl.a GLM 6, 7 og 8.

Bruttoarealmodellen: Mulighederne for anvendelse af markkrat og småbiotoper skal ikke indskrænkes til kun at omfatte 20 pct. af markens areal. En række eksisterende småbiotoper og markkrat vil ikke længere kunne anvendes til GLM 10 (tidl. GLM 8). Læs mere i længere nede i høringssvaret.

Permanent græs: Slåningsbrak anmeldt under GLM 8 tæller ikke med som græs i optælling til hvornår et areal bliver til permanent græs. Det er vigtigt, at den samme regel kommer til at gælde under det kommende GLM 10 krav.

Frist for blomster/bestøverbrak: Fristen for etablering af blomster/bestøverbrak er fastlagt til senest 30. april, med mulighed for udskydelse. Aarhus universitet har vurderet, at såning 14 dage senere ikke har væsentlig betydning for formålet med blomster/bestøverbrak. Fristen kan derfor uden problemer fastlægges til 14. maj frem for 30. april. Læs mere i Landbrug & Fødevarers høringssvar til grundbetalingsbekendtgørelsen.

Afgræsning: Der bør gives mulighed for afgræsning af GLM 10 arealerne.

Gåsebrak: Det skal være muligt at etablere brakmarken på en måde, så den bliver særligt attraktiv for vilde gæs, fx ved at iså striber med raps.

Nedenfor er der indsat en række uddybende kommentarer til både bekendtgørelse og vejledning vedr. GLM 10:

Mulighederne for aktiviteter i forbudsperioden skal udvides

På brakarealer, der anvendes til opfyldelse af GLM 10, må der i forbudsperioden fra 1. maj til 31. juli alene ske selektiv bekæmpelse af kæmpebjørneklo og flyvehavre. Dette er alt for restriktivt, og set i lyset af, at GLM 10 kravet nu defineres nationalt, er det vigtigt, at der fremadrettes blødes væsentligt op på denne meget restriktive praksis. I udgangspunktet bør reglerne under GLM 10 ensrettes med reglerne for grundbetaling, hvor der i dag er flest muligheder i forhold til bekæmpelse af uønskede arter. Det væsentlige er følgende:

Slåning for at undgå krydsbestøvning skal være tilladt i forbudsperioden

Det er meget vigtigt, at muligheden for at udføre slåning af brakarealer i forbudsperioden indenfor afstandsforpligtelserne i bekendtgørelse om markfrø og sædekorn fortsætter, og dermed genindføres i bekendtgørelsen.

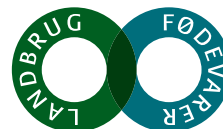
Det er vigtigt, at frøavlerne har mulighed for at overholde de lovpligtige afstandskrav, der fremgår af I bilag 3, pkt. II, stk 1, a) i bekendtgørelse om markfrø (nr. 1221 af 30/8-2022). Kravet er direkte refereret herunder:

<i>"For fremmedbefrugtede arter skal der være følgende mindsteafstande mellem frømarker og andre pollenkilder:</i>	
<i>Mark på over 2 ha</i> <i>Mark på op til 2 ha</i>	<i>Arealer til avl af</i>
	<i>Præ-basis/basisfrø</i>
	<i>Certificeret frø¹⁾</i>
	<i>200 m</i>
	<i>50 m</i>
	<i>200 m</i>
	<i>100 m</i>
<i>Ved andre pollenkilder forstås:</i>	
<i>i.</i>	<i>Andre frømarker med anden sort – for rajgræsarterne og rød svingel dog kun for sorter med samme ploid.</i>
<i>ii.</i>	<i>Andre frømarker med beslægtede arter, som kan indkrydses, fx arter af rajgræs med samme ploid.</i>
<i>iii.</i>	<i>Marker og udyrkede områder med ukendte sorter af arten, der kommer til blomstring."</i>

Det er nødvendigt at give mulighed for slåning i forbudsperioden for at overholde den nationale lovgivning vedr. afstandsforpligtelser for frøproduktion.

Mulighederne for bekæmpelse af uønskede arter skal udvides

Som i grundbetalingsbekendtgørelsen, skal det være muligt at bekæmpe vår- og engbrandbæger, agerrævehale, agertidsler, kæmpebjørneklo og flyvehavre i forbudsperioden. Derudover skal det også være muligt at bekæmpe andre problemarter indenfor forbudsperioden. Der er også et ønske om at kunne bekæmpe bynke.

Det er en udfordring ikke at kunne afslå aggressive ukrudtsarter som tidsler og problematisk græsukrudt. Der sker i disse år en stor opformering af græsukrudt i mange marker og flere bestande er resistente, så ukrudtsmidlerne ikke længere giver effekt. Flere bruger brak som en mulighed for at begrænse udbredelsen og placerer det i foragre etc. I disse brakmarker vil der ofte ske en opformering af de problematiske og aggressive græsukrudt og netop i forbudsperioden vil de sætte spiredygtige frø. Frøene vil kunne give en yderligere opformering i brakmarken, men der er også risiko for at bestandene bliver spredt ind i den tilstødende dyrkede mark med vildt, hvori frøene sætter sig fast. Det ses ofte, at der i dyreveksler ses ukrudtsfrø fra hanespore eller agerrævehale. Dermed vil spredning af græsukrudt fra disse brakmarker blive et problem og øge pesticidforbruget.

Det samme gør sig gældende for slåning af store tidselbestande. Netop i forbudsperioden vil der ske en frøspredning med vind ind i tilstødende marker, og der ses mange flere tidsler i dyrkede marker nu end tidligere. Indflyvning af frø fra brakmarker giver øget behov for bekæmpelse af rodokrudt med større pesticidforbrug i tilstødende marker. Derfor vil det være fagligt korrekt at kunne afslå og bekæmpe tidselkolonier i alle typer brakmarker, men evt. med den tilføjelse, at slåning skal kunne udføres fra 15. juli, hvor tidslerne er færdige med at blomstre og begynder frøspredning med vinden. Her bemærkes det, at Landbrug & Fødevarer helt generelt mener, at forbudsperioden skal reduceres, så det er muligt at slå arealerne allerede fra 15. juli.

I den forbindelse skal det supplerende nævnes, at selektiv slåning ikke vurderes at have betydning for brakmarkens biodiversitet, så længe der ikke er tale om en afpudsning af hele dyrkningsfladen.

Faktisk kan differentieret slåning hæmme de mest konkurrencedygtige planter og dermed fremme en mere varieret vegetation.

Bruttoarealmodellen skal ikke indskrænkes

I udkastet til bekendtgørelse begrænses muligheden for placering af markkrat og småbiotoper, som skal indgå i GLM 10 i forhold til 2024 (GLM 8).

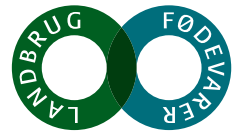
Med forslaget, må markkrat og småbiotoper jf. § 17 stk. 3 nu maksimalt fylde 20 pct. af markens areal, mod tidligere helt op til 50 pct. af markens areal.

Landbrug & Fødevarer mener, at de tidligere mere fleksible regler skal bevares. Ændringen er set med Landbrug & Fødevarers øjne et klart skridt i den forkerte retning.

Det er helt i modstrid med tankesættet bag bruttoarealmodellen.

Derudover betyder indskrænkningen, at nogle af de markkrat og småbiotoper, som tidligere år har indgået i GLM 8, ikke længere opfylder størrelseskravene. Dette er en stor udfordring for de landmænd, der bliver berørt af det.

Der er blandt andet en lang række markkrat, hvor der er etableret 4 pct. ikke-produktive brakarealer rundt om markkrattet. Disse vil ikke længere kunne indberettes som enkelt-marker i 2025. Det er typisk marker, hvor det er gavnligt for af forskellige årsager, at arealerne opfylder aktivitetskravet for slåning under brak-reglerne eller aktivitetskravet for blomster/bestøverbrak – herunder til gavn for vildtet. Arealerne er derfor ikke egnede som småbiotop.

Hvis kravet om max. 20 pct. ikke ændres, så vil det forventeligt medføre, at brak-arealet fjernes omkring markkrattet, og det vil blive erstattet af et dyrket areal.

Dette understreger behovet for, at de tidligere mere fleksible regler skal bevares.

Nedenfor vises et konkret eksempel på et markkrat omkranset af en brakmark:

Vigtigt at arealer tilmeldt bioordningen "biodiversitet og bæredygtighed" kan bruges som erstatningsarealer til GLM 10

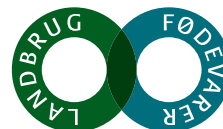
Ansøgning om, og anmeldelse af arealer under Bioordningen biodiversitet og bæredygtighed har sammenhæng til anmeldelse af arealer under det nye GLM 10 krav. SGAV har i oktober 2024 skærpet muligheden for at anvende arealer anmeldt under bioordningen som erstatningsarealer for 4 pct. ikke-produktive arealer under GLM-kravet.

Dette gælder særligt efter fristen for tilbagetrækning af ansøgninger, den 15. november. Landbrug & Fødevarer mener, dette er meget uheldigt, og at det kan betyde mindre søgning til ordningen for biodiversitet & bæredygtighed i 2025. Ansøgerne vil gerne være på den sikre side i forhold til at opfylde GLM 10, og med den nye ændring kan ansøgerne ikke længere i alle tilfælde anvende arealer under bioordningen som erstatningsarealer, hvis der utilsigtet kommer til at ske overtrædelser på de arealer, der er anmeldt under GLM 10. Derfor må ansøgerne på anden vis sikre sig, at de har erstatningsarealer, fx ved at overanmelde GLM 10.

Landbrug & Fødevarer ønsker, at denne ændring tilbagerulles. Hvis dette ikke sker, er det vigtigt, at det i vejledningen til bioordningen og i konditionalitetsvejledningen beskrives tydeligt, at der er sket en ændring, og det skal være tydeligt, at arealer anmeldt under bioordningen biodiversitet og bæredygtighed ikke i alle tilfælde kan anvendes som erstatningsarealer til det nye GLM-10 krav. SGAV bør yderligere sende en nyhed ud omkring det.

GLM-søer og § 3 søer (vejledningen, afsnit 36.4)

Det fremgår fortsat ikke tydeligt af vejledningen, hvad forskellen er på en sø under 1) og under 2) i afsnit 36.4 (side 108 i vejledningen).

Hvad betyder det helt konkret, når der står "Allerede ved registreringen af søen som en GLM-sø "fanges" den imidlertid af den beskyttelse, som gælder efter GLM8 8.1.1, og det er ikke muligt at fjerne denne beskyttelse ved at afregistrere søen fra opfyldelse af GLM 10".

Ovenstående skal beskrives mere udførligt og forståeligt for ansøgerne.

GLM-søer er søer som Landbrugsstyrelsen, nu SGAV, har oprettet på kortlaget GLM-sø, og det er ikke ansøgerne, der har indberettet og fået dem oprettet på kortlaget.

Markkrat (vejledningen, afsnit 36.4)

Under punkt 4) om markkrat foreslås det, at formuleringen i 3. linje "...skal siden den nævnte dato have været ..." erstattes med "...skal siden 1. juni 2022 have været ..."

Det foreslås desuden at tilføje den tekst om markkrat, der fremgår af oversigtstabel med "nyt i 2025" nederst under punkt 4. Det er den tekst der vedrører, at markkrat i 2025 er begrænset til, at der maksimalt må være 20 pct. af markens areal med markkrat og småbiotoper. Se Landbrug & Fødevarers holdning til denne ændring tidligere i høringssvaret.

Småbiotoper (vejledningen, afsnit 36.4)

Under punkt 6) mangler en beskrivelse af, at det er muligt at foretage jordbearbejdning i forbindelse med tilplantning på småbiotoper. Det bør tilføjes i teksten.

"Elementerne og arealerne skal fremgå af fællesskemaet" (vejledningen, afsnit 36.4)

Det beskrives i afsnittet, at ikke-produktive arealer skal kunne anvises i en kontrol "frem mod indsendelse af ansøgningsskemaet" og senere i afsnittet står der "Hvor der i et kalenderår endnu ikke er indgivet et ansøgningsskema til SGAV for et omdriftsareal, skal du kunne anvise mindst 4 pct. ikke-produktive arealer på kontroltidspunktet"

Teksten i afsnittet bør tilrettes og forenkles, så det fremgår mere tydeligt, hvad det betyder for ansøger. Hvis der kommer kontrol f.eks. 1. marts 2025, hvor fællesskema 2025 ikke er indsendt endnu, skal ansøger så kunne udpege hvor GLM10- arealerne er placeret?

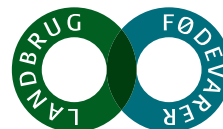
Nederst på side 109 står sætningen "Det er muligt, at bruger erstatningsarealer fra bioordningen biodiversitet og bæredygtighed, hvis et af dine GLM 10 arealer bliver underkendt i forbindelse med en kontrol". Landbrug & Fødevarer har et stort ønske om, at denne sætning fortsat er gældende, men efter de seneste ændringer af bl.a. ansøgningsbekendtgørelsen, er dette ikke 100 pct. korrekt. Ifølge ændringen i ansøgningsbekendtgørelsen vil det efter 15. november 2025 ikke være muligt at bruge arealer fra bioordningen biodiversitet og bæredygtighed til erstatningsarealer for underkendte GLM 10 areal-arealer. Det er en stramning, der skal beskrives i vejledningen. For så vidt angår den konkrete ændring i reglerne, henvises der supplerende til Landbrug & Fødevarers høringssvar til hhv. ansøgningsbekendtgørelsen og bioordningsbekendtgørelsen samt bemærkninger tidligere i dette høringssvar.

"Fravær af produktion" (vejledningen afsnit 36.4)

Det bør af under afsnittet "Fravær af produktion" fremgå, om det er muligt at foretage kalkning af ikke-produktive arealer.

"Tilplantning" (vejledningen, afsnit 36.4)

Det bør på s. 110 tilføjes, at det er tilladt at foretage jordbearbejdning i forbindelse med tilplantning af en småbiotop

"Solceller på arealer der er anvendt til at opfylde GLM 10.1.1 (vejledningen, afsnit 36.4)

På side 110 beskrives det, at der ikke må være solceller på ikke-produktive arealer. Teksten bør være mere konkret, da styrelsen tidligere har afklaret, at der på arealet mellem de opstillede solceller godt må være ikke-produktive arealer, som kan anvendes til opfyldelse af GLM 8. Landbrug & Fødevarer vil gerne have bekræftet, at det også gælder for GLM 10.

3. Social konditionalitet

Vedr. indførelsen af social konditionalitet

Landbrug & Fødevarer ønsker først og fremmest at kvittere for den løbende dialog, der har været med Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø i forbindelse med implementeringen af social konditionalitet i Danmark.

Det er Landbrug & Fødevarers generelle holdning, at indførelsen af social konditionalitet medfører en forøgelse af det i forvejen omfattende regelgrundlag, som de europæiske landmænd er underlagt. Herudover betyder implementeringen af social konditionalitet i EU's fælles landbrugspolitik (CAP'en) ligeledes, at landbrugere kan opleve dobbelt sanktionering for overtrædelse af arbejdsretlige, idet det arbejdsmiljøretlige område allerede er reguleret på nationalt niveau og med et effektivt sanktioneringssystem.

I forlængelse af ovenstående forventes det dog, at risikoen for dobbelt straf vil være relativt begrænset, idet sanktionering ift. landbrugsstøtten alene vil kunne foretages på baggrund af såkaldte *eksigible afgørelser*.

Vedr. Social konditionalitet (som beskrevet i bekendtgørelsen)

Vedr. § 1, stk. 5

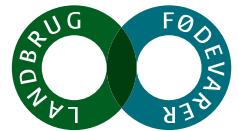
Det fremgår af §1, stk. 5, at reglerne om social konditionalitet også udvides til at gælde for tilknyttede virksomheder. Som for den øvrige konditionalitet efterlyser Landbrug & Fødevarer en forklaring på, hvordan denne ændring skal forstås i praksis. Den kommende vejledning til social konditionalitet bør indeholde eksempler på, hvordan man sanktioneres i virksomhed A, hvis der sker en overtrædelse af bestemmelserne i virksomhed B.

Desuden er der i Landbrug & Fødevarers optik et særligt behov for afklaring ift. gartnerierne. Det er således Landbrug & Fødevarers opfattelse, at der her kan være risiko for disproportional sanktionering idet væksthuse ikke i sig selv kan søge landbrugsstøtte, men evt. tilknyttede virksomheder med landbrugsproduktion kan.

Vedr. § 25, stk. 1

Det fremgår af § 25, stk. 1, at manglende overholdelse af reglerne om social konditionalitet, kan medføre administrative sanktioner i form af nedsættelse af tilskud eller udelukkelse fra at modtage tilskud, når den manglende overholdelse er resultatet af en handling eller udeladelse, som direkte kan tillægges tilskudsmodtager.

Det bør fremgå tydeligt af den kommende vejledning til social konditionalitet, om der kan ske sanktionering, hvis manglende overholdelse skyldes tredjemands handling (kædeansvar). I øvrigt bemærkes det, at der er forskel på, om der er tale om en underleverandør eller en vikar, som er

hyret ind til at løse en opgave. Disse forhold bør ligeledes fremgå tydeligt af den kommende vejledning.

Herudover bør det uddybes, hvad der ligger i formuleringen ”udelukkelse fra at modtage tilskud”. SGAV har i forbindelse med præhøringen gjort opmærksom på, at sanktionering under social konditionalitet alene retter sig mod landbrugsstøtte i det kalenderår, hvor den manglende overholdelse fandt sted. Det er således ikke hensigten at udelukke støttemodtagere fra at modtage landbrugsstøtte i efterfølgende kalenderår. Dette forhold bør tydeliggøres i den efterfølgende vejledning til social konditionalitet.

Vedr. § 25, stk. 2

Som tidligere bemærket, i forbindelse med præhøringen, opfordrer Landbrug & Fødevarer til, at den efterfølgende vejledning indeholder en definition af begrebet ”eksigibel afgørelse” samt konkrete eksempler herpå.

Ift. eksigible afgørelser bør det ligeledes tydeliggøres over for ansøgere, at ubetydelige overtrædelser, i en konditionalitetssammenhæng, kan indgå som del af en samlet eksigibel afgørelse. Af samme årsag ser Landbrug & Fødevarer det også som stærkt problematisk bl.a. i forholdt til proportionalitetsprincippet, hvis visse forhold ikke kan håndteres som ubetydelige i den foreslåede sanktionsmodel.

Vedr. § 25, stk. 3

”Det fremgår af udkastet, at ”der foretages sanktionsberegning på grundlag af de tilskud, der er udbetalt eller skal udbetales i det kalenderår, hvor den manglende overholdelse fandt sted (overtrædelsesåret)”.

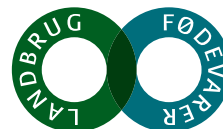
Det beskrives dog ikke nærmere, hvordan den konkrete sanktionsberegning foretages. Landbrug & Fødevarer forventer, at de nærmere detaljer ift. sanktionsberegningerne vil fremgå af den kommende vejledning til social konditionalitet.

I forbindelse med udmøntningen af den kommende sanktionsmodel til brug for social konditionalitet er det afgørende for Landbrug & Fødevarer, at der sker en forudgående konsekvens vurdering af denne. En sådan konsekvensvurdering bør tage udgangspunkt i eksigible afgørelser på det arbejdsretlige område fra de seneste tre år og vil skulle anskueliggøre, hvilke sanktioner disse afgørelser ville have resulteret i. I Landbrug & Fødevarers optik er en forudgående konsekvensvurdering helt afgørende i forhold til en vurdering af proportionaliteten i den foreslåede model.

Herudover ønsker Landbrug & Fødevarer endnu en gang at gøre opmærksom på vigtigheden af, at der skelnes mellem objektivt ansvar og culpa på arbejdsmiljødirektivets område.

I et tidligere udleveret notat af 23. august 2024 fremgår det, at ”SGAV indgår aftale med Arbejdstilsynet om, at tilsynet udarbejder særskilte vurderinger til brug for social konditionalitet.” Landbrug & Fødevarer er fortsat bekymrede for, om der i Arbejdstilsynets vurdering tages tilstrækkelig højde for, at der på konditionalitetsområdet sanktioneres ud fra culpa-normen. Endvidere går bekymringen på om SGAV har de tilstrækkelige forudsætninger til at foretage denne oversættelse, fra objektivt ansvar til culpa, når der skal foretages sanktionering på baggrund af social konditionalitet.

Det er helt afgørende for Landbrug & Fødevarer, at der sikres det nødvendige *set-up* til at foretage ovenstående vurderinger. Således ønskes der vished for, at modtagere af landbrugsstøtte ikke sanktioneres unødvendigt hårdt i forholdt til den egentlige overtrædelses karakter. Herudover, at der foretages den forordningsfastsatte vurdering af alvor, omfang, varighed og gentagelse forud for et evt. støttetæk.

4. Kontrol og sanktion

Vedr. Vejledningernes afsnit 3. Kontrol

Afsnit 3.2

Tilsvarende bør "Tilknyttet" rettes til i lyset af ovennævnte forslag til bekendtgørelsesudkastet.

Brugerne af vejledningsteksten har i øvrigt ikke nødvendigvis stort forudgående kendskab til selskabsret. Derfor bør det uddybes, hvad der skal til efter selskabsloven for at have bestemmende indflydelse. Det er ikke tilstrækkeligt, at styrelsen blot henviser til selskabsloven eller den vejledning, som myndighederne ansvarlige herfor har udstedt. Det vil på den baggrund være vanskeligt for ansøger og rådgiver at finde ud af, hvad der skal svares til spørgsmål 2 i erklæringen til Fællesskema 2025 (angivet i afsnit 3.2.1).

Det er Landbrug & Fødevarers opfattelse, at vejledningsteksterne bør indeholde en gengivelse af selskabslovens §§ 6 og 7.

Det er ikke ud fra teksten i vejledningen klart, hvad konsekvensen er, hvis man svarer "nej" til spørgsmål 1 eller 2 i erklæringen, og det viser sig, at man skulle have svaret "ja"? Det bør også angives i vejledningen.

Afsnit 3.2.1

"Landbrugsaktivitet" skal defineres tydeligt i vejledningen. Er det f.eks. landbrugsaktivitet, såfremt der udelukkende er udlejning af landbrugsbygninger?

Afsnit 3.2.2

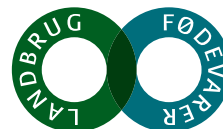
Eksemplerne bør tilrettes, så det fremgår med angivelse af ejer- og stemmeandel, ellers har eksemplerne ikke en vejledende effekt for ansøger og rådgiver, når det skal vurderes, om der er tale om CVR-nummer, hvor ansøger har bestemmende indflydelse.

Desuden bør der angives eksempler på, hvornår man kan være med i flere CVR-numre, hvor man ikke har bestemmende indflydelse.

Landbrug & Fødevarer henviser til eksempler i vejledning om "ung støtte" 2022 afsnit 3.4 med tilhørende eksempler.

Landbrug & Fødevarer er af den opfattelse, at klarhed i vejledningen vil spare styrelsen fra en masse spørgsmål i løbet af ansøgningsrunden, og at vi derfor har en fælles interesse i at få uddybet ovennævnte. Tilsvarende problemstilling har som bekendt tidligere givet udfordringer i forhold til ung støtte og *de minimis* støtte til efterafgrøder.

Afsnit 3.2.5.

Landbrug & Fødevarer foreslår, af hensyn til læsevenligheden, at teksten i figuren gøres større, den er vanskelig at læse.

Afsnit 3.4

Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at styrelsen indsætter et link til retssikkerhedsbrevet i afsnittet.

Afsnit 3.7

Landbrug & Fødevarer efterlyser en beskrivelse af hvor længe efter kontrolbesøget, at ansøger kan forvente, der kan modtages en kontrolrapport og høringsbrev fra styrelsen. Der står alene frist for ansøger.

Vedr. Vejledningernes afsnit 4. Overtrædelser

Landbrug & Fødevarer må for det første sætte spørgsmålstegn ved hjemlen til at operere med et særligt forsætsbegreb ift. EU-landbrugsstøtte.

Forsæt defineres i afsnit 4.8, i vejledningerne således:

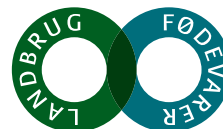
“Har du overtrådt et delkrav forsætligt, betyder det, at du har *tilstræbt den manglende overholdelse* af delkravet, *eller* at du, uden at have tilstræbt den manglende overholdelse, *har accepteret muligheden for at den kunne opstå*. Denne situation bedømmes strengere end en uagtsom overtrædelse og medfører en højere sanktion.”

Definitionen af “indberettet forsæt” og “beregnet forsæt” behandles ikke nærmere i vejledningerne, men de beskrives derimod i “Vejledning om sanktionssystemet for konditionalitet” fra april 2024, afsnit 3.1.3.1. og er efter Landbrug & Fødevarers opfattelse alene fastlagt i den CAP-strategiske plan (side 437). I CAP-forordningen er der ikke bestemmelser om, at der skal fastsættes sådanne definitioner. I verserende sager om aktiv landbruger, har vi set eksempler på, at styrelsen selv angiver i indstillingsbreve til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, at den CAP-strategiske plan er en retskilde, som ansøgere *ikke* kan påberåbe sig, da det alene er en politisk aftale.

Landbrug & Fødevarer kan ikke genfinde definitionen af indberettet forsæt og “beregnet forsæt” i de relevante bestemmelser i EU-reglerne (Artikel 83-86 i forordning 2021/2116, Artikel 12 og 13 i forordning 2021/2115, artikel 6-12 i delegerede forordning 2022/1172) er fortolkningsbidrag, der understøtter denne særlige form for definition af forsæt.

Forordning 2116/2021 taler flere steder om “tilsigtet” manglende overholdelse.

I den CAP-strategiske plan og i “Vejledning om sanktionssystemet for konditionalitet” fra april 2024, afsnit 3.1.3.1., henvises der under definitionen for indberettet forsæt til C-396/12, men denne dom er fra 2014 og har ikke i mellemtiden givet EU-lovgiver anledning til at præcisere definitionen af forsæt i EU-bestemmelserne, der som ovenfor nævnt ikke genspejler den danske definition af indberettet forsæt og beregnet forsæt. Hvis man fra EU-lovgivers side havde haft et ønske om at skærpe definitionen af forsætsbegrebet, måtte dette have været afspejlet i regelsættet. Landbrug & Fødevarer ønsker på den baggrund præciseret, hvorvidt 1) andre medlemslande også opererer med de samme forsætsbegreber og 2) om EU-dommen C-396/12 stadig er retningsgivende for, hvordan forsæt skal forstås, når der alene er en udtrykkelig definition heraf i den CAP-strategiske plan, der som nævnt i andre sammenhænge alene karakteriseres som en politisk aftale, og ikke en retskilde?

Konditionalitetsstøttetræk er i det hele taget indgribende og har sanktionslignende karakter. Det er derfor afgørende, at de benyttede begreber og grader af ansvar er til at gennemskue og forstå. Landbrug & Fødevarer må imidlertid konstatere, at forskellen mellem uagtsomhed og forsæt stadig er vanskelig at vurdere ud fra vejledningen.

På side 26 afsnit 4.1. beskrives følgende:

“Når vi vurderer, om du er ansvarlig for en overtrædelse, bedømmer vi din handling eller undladelse ud fra de gældende regler og anerkendte fremgangsmåder på området. Vi vurderer også dit ansvar ud fra, hvordan man med rimelighed kan forvente, at en professionel, fornuftig og veluddannet landbruger ville have gjort i den omhandlede situation. Når vi foretager vurderingen, lægger vi vægt på, at en professionel landbruger er forpligtet til at yde en god faglig indsats og opfylde de krav, der normalt stilles til en sagkyndig på området. Du vil derfor være ansvarlig, når du har overtrådt reglerne eller de almindelige fremgangsmåder på området, og du ikke har handlet, som man kan forvente at en dygtig, veluddannet landbruger ville have gjort. Omvendt vil du ikke være ansvarlig, hvis du har fulgt de gældende regler og fremgangsmåder, og hvis det ikke kan forventes, at en dygtig veluddannet landbruger havde handlet anderledes end dig i den pågældende situation.”

Landbrug & Fødevarer vil opfordre til, at der sættes lidt flere ord på forskellen mellem uagtsomhed og forsæt – gerne med nogle eksempler.

Særligt vedr. Vejledningstaksten til miljødelen, side 27:

Her har der tilsyneladende sneget sig en fejlnummerering ind, da dette afsnit 1.2 er placeret mellem 4.4. og 4.5. under overskriften “Når du har overtrådt et delkrav uagtsomt (førstegangsovertrædelse).”

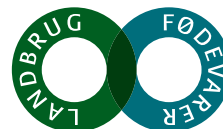
Vedr. § 22 Kontrol

Se Landbrug & Fødevarers konkrete kommentarer til vejledningernes afsnit 3 ovenfor s. 17-18. Kontrol er et grundvilkår for støtteansøgere, men hvorfor er der ikke fra styrelsen side mere fokus på i vejledningsmaterialet også at få inddraget og henvist til Miljø- og Fødevareministeriets Fælles Kontrolstrategi fra 2017, idet vi går ud fra, at den stadig er gældende?

Det er for Landbrug & Fødevarer væsentligt med en dialogsøgende og helhedsorienteret kontrol. Vi har at gøre med en biologisk produktion og et komplekst regelsæt, hvor det næsten altid vil være muligt at finde fejl, selvom de overordnede produktionsforhold er af høj standard, og vi savner derfor en forsikring om iagttagelse af f.eks. hovedindsatspunkt nr. 4 fra ministeriets fælles kontrolstrategi om en målrettet kontrol og vejledning baseret på dialog, ansvar og tillid

Vedr. § 23 Administrative sanktioner samt vejledningernes afsnit 4

Landbrug & Fødevarer har endnu ikke set mange konditionalitetsafgørelser pga. forsinkelser i sagsbehandlingen, men vi vil benytte lejligheden til her generelt at udtrykke utilfredshed med, hvordan sanktionsberegninger er skærpet i forhold til tidligere forordninger/CAP-perioder, hvor man f.eks. nu selv ved en førstegangsovertrædelser kan risikere et støttetræk på helt op til 10 pct. Som udtrykt ovenfor sætter Landbrug & Fødevarer desuden forsat spørgsmålstejn ved definitionerne af skyldsgaderne i den strategiske plan, og begreberne “indberettet forsæt” og “beregnet forsæt” - som vi ikke genkender fra dansk rets almindelige strafferet - er fortsat uklare bl.a. i forhold til afgrænsningen til uagtsomme overtrædelser. Det udgør desuden et problem, hvis både beregnet og indberettet forsæt reelt giver samme støttetræk som egentligt forsæt. Selv hvis præmissen er at medlemslande skal operere med indberettet og beregnet forsæt, dvs. at dette således er tilfældet på tværs af medlemsstater, skal niveauet for reaktion være proportionelt, og her

bør det være plads til at nuancere og sondre mellem den forsætlige overtrædelse og overtrædelser, der ligger et sted mellem forsætlige og uagtsomme overtrædelser. Det er for Landbrug & Fødevarer væsentligt, at sanktionssystem skrues sammen med tilstrækkeligt råderum til proportionelle skøn. Det EU-retlige krav til sanktioner er – som hidtil gældende – at de skal være effektive, virke afskrækkende og stå i rimeligt forhold til overtrædelserne

Landbrug & Fødevarer gentager tidligere års kommentarer om, at vi i vejledningsmaterialet savner en henvisning til ministeriets fælles principper for sanktionering samt Miljø- og Fødevareministeriets Fælles Kontrolstrategi fra 2017. Det er for Landbrug & Fødevarer væsentligt med en dialogsøgende og helhedsorienteret kontrol. Vi har at gøre med en biologisk produktion og et komplekst regelsæt, hvor det næsten altid vil være muligt at finde fejl, selvom de overordnede produktionsforhold er af høj standard, og vi savner en forsikring om iagttagelse af f.eks. hovedindsatspunkt nr. 4 fra ministeriets fælles kontrolstrategi om en målrettet kontrol og vejledning baseret på dialog, ansvar og tillid.

På samme måde efterlyser vi en anerkendende beskrivelse af, at der i højere grad kan være tilstrækkeligt og mere proportionelt at anvende vejledning (nudging) ved overtrædelser konstateret ved monitorering. Vi savner en tydelig markering af, at der ved monitoreringskontrol automatisk foreligger en opfyldelse af det almindelige sanktioneringsprincip om "afskrækkende effekt". Det EU-retlige krav til sanktioner er – som hidtil gældende – at de skal være effektive, virke afskrækkende og stå i rimeligt forhold til overtrædelserne.

Vedr. Vejledningerne afsnit 4.6

Det udgør efter Landbrug & Fødevarers opfattelse en særskilt udfordring, at vi pga. Forsinkelser i sagsbehandlingen, kan stå med sager hvor en ansøger f.eks. har fået en arealanvendelseshøring omkring afgrøder i juli 2023, men hvor der fortsat i november 2024 *ikke* kommet en afgørelse. Det bør have indflydelse på muligheden for at statuere gentagen overtrædelse, når ansøger først er gjort bekendt med en overtrædelse længe efter, den påståede overtrædelse er konstateret.

5. Øvrige bemærkninger

Vedr. Vejledningen på miljøområdet

Afsnit 1.2.1.3

Det bør tydeliggøres, at for tilsagn om pleje af græs og naturarealer, er det alene tilsagnstype 68 og 69, der er omfattet af konditionalitet.

Afsnit 2

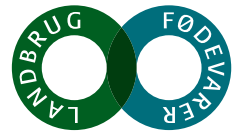
Under GLM 10 bør det tilføjes, at det ikke er muligt at anvende erstatningsarealer fra bioordningen biodiversitet og bæredygtighed efter fristen 15. november.

Afsnit 4.12

Link virker ikke: <https://lbst.dk/landbrug/bedriftsraadgivning#c7492>

Afsnit 4.12

SGAV bør opdatere teksten i forhold antal rådgivningsvirksomheder (se f.eks. CAP-planen).

Afsnit 17.2 (side 61)

Øverst 2. afsnit: "*det betyder, at der ikke må udbringes husdyrgødning på disse*" – her bør det tilføjes, at disse arealer gerne må afgræsses, men den afsatte husdyrgødning skal der redegøres for i gødningsregnskabet.

Med venlig hilsen

Maria Skovager Østergaard

Chefkonsulent

EU & Frø

MSO@lf.dk

Helle Guldbrandt Lachmann

Juridisk kontrol og reguleringschef

Jura, Erhvervsjura & Fonde

HGL@lf.dk

Clara David Vinde Elben

Seniorkonsulent

EU & Frø

clel@lf.dk

Miljo-Erhvervsregulering@lbst.dk
EMSLO@lbst.dk

Enhed: Arealer & Friluftsliv
Ref. ANROR
Den 19-11-2024

**Hørringssvar til j.nr 24-11-000044 bekendtgørelse om
konditionalitet og social konditionalitet for 2025**

Afsender:

Naturstyrelsen,
Førstballevej 2
7183 Randbøl
nst@nst.dk

Kontaktperson og kontaktoplysninger:

Anne Robenhagen Ravnshøj
Tlf 20119590
anror@nst.dk

Generelle bemærkninger:

Naturstyrelsen svarer som offentlig grundejer og udførende projektleder og ejer af klima-lavbundsprojekter og Vand og naturprojekter.

Tekstnære bemærkninger:

Emne/ tekst:	§1, stk 3
Kommentar:	Konditionalitet omfatter arealer med engangskompensation
Forslag til ændring: (slettes hvis ej relevant)	Engangskompensation er omfattet af konditionalitet og der modtages ofte store beløb i engangskompensation. Dette medfører at når der sanktioneres har det store økonomiske konsekvenser og sanktionen synes ude af proportioner. Det ønskes at der indføres lempelser i nedsættelsen af sanktionen ved engangskompensationer for at sanktionen har

	<p>proportionalitet med overtrædelsen. Der kunne evt. være et maksimum på sanktion.</p> <p>Naturstyrelsen (NST) vil blive pålagt en langt større risiko for nedsættelse af støtte, da NST især skal være udførende i forhold til at opkøbe arealer til vand- og klimaprojekter. Ovenstående regler om konditionalitet på engangskompensation fremmer ikke indsatsen for at gennemfører vand- og klimaprojekter og klima-lavbundsprojekter.</p>
--	--

Emne/ tekst:	§8
Kommentar:	Jorrdække ved vand og klimaprojekter
Forslag til ændring:	<p>Der ønskes en undtagelse for arealer hvor der laves anlæg yil Klima-lavbundsprojekter og Vand- og Klimaprojekter ved f.eks. anlægsarbejder, der ødelægger dele af markens plantedække. Det drejer sig f.eks. om fjernelse af arealernes dræning, lukning af grøfter, fjernelse af brønde og pumper, afbrydelse af drænledninger mv. Disse arbejder vil typisk punktvis og linievis føre til blottet jord, ligesom der kan være behov for afskrab af jord i mindre flader i marken til dækning af grøfter. Risikoen for tab af næringsstoffer er minimal, da anlægsarbejdet ikke er fladedækkende. Det er væsentligt for fremdriften i projekterne, at de kan gennemføres også i efterår/vinter, derfor ønskes indsat en undtagelse for disse projekter.</p>

Emne/ tekst:	§23
Kommentar:	Naturarealer uden landbrugsaktivitet
Forslag til ændring:	<p>Det ønskes at lysåbne naturarealer uden landbrugsaktivitet, og hvor der ikke er anmodet om støtte, ligeledes får samme undtagelse som skov i §23, stk 2. Naturstyrelsen ejer mange (ca. 70.000 ha) lysåbne naturarealer, som i dag ligger øde hen eller til reaktion og som er helt uden landbrugsaktivitet såsom græsning eller slæt, men som stadig er omfattet af konditionalitet.</p>